

Portale społecznościowe jako “używka” okresu adolescencji

Agnieszka Magdalena Barwicka, Eliza Szymkowiak

---

1. Wprowadzenie

Od kilku lat możemy obserwować znaczny wzrost popularności portali społecznościowych.

Ciekawym zjawiskiem, potwierdzającym niniejszą sytuację i zwracającym uwagę na skalę problemu jest przejście niektórych neologizmów, zapożyczeń anglojęzycznych, skrótów myślowych do slangu młodych ludzi (m.in. „na ścianie”, „I like it”, „ob’look’ać”, „złajkować”).

Relacja nastolatek a portal społecznościowy budzi wiele wątpliwości - jak wygląda reakcja nastolatków, więzi budowane między ludźmi, czy portale społecznościowe stanowiące mekkę kontaktów międzyludzkich, stanowią jednocześnie zagrożenie dla młodych, zdolnych ludzi?

2. Nastolatek w XXI wieku

Nastolatkowie to młodzi ludzie w wieku 11 do 19 lat, znajdujący się w kluczowym okresie swojego życia, czyli w okresie adolescencji. Istnieje wiele teorii odnośnie tego okresu, jego znaczenia czy granic wiekowych.¹⁵⁵ Jest to okres szczególnie – czas zmian, odbywających się w sferze fizycznej, poznawczej, społeczno-emocjonalnej oraz osobowościowej. Okres ten związany jest z buntem, konfliktami, potrzebą bycia *outsider’em*. Trudnością nie tylko dla młodego człowieka, ale również dla jego otoczenia,

---

155

Wśród autorów podejmujących temat adolescencji wyróżnić należy: M. Debesse, L.S. Wygotskiego, E.H. Eriksona; A. Brzezińska, *Społeczna psychologia rozwoju*, Warszawa 2005, s. 217-222.

staje się określenie ram czasowych, w których niepożądane zachowania powinny zachodzić.

Należy jednocześnie podkreślić, że zmianie ulegają pewne parametry dotyczące sfery fizycznej czy psychicznej. Zwraca się uwagę m.in. na wiek okresu dorastania - zaczyna przyspieszać i może dotyczyć już 8-10 latków. Z drugiej strony obserwuje się tendencje związane z opóźnieniem jego zakończenia – „nowi” nastolatki są co raz starsi.

Nastolatek XXI wieku, to „nastolatek globalny”. Dorasta szybciej i jest otwarty na to co proponuje mu świat. Jego światem są media, czynne 24 godziny na dobę, 7 dni w tygodniu, 365 dni w roku. Dominuje kult natychmiastowości: „chcę osiągnąć sukces to muszę nad nim pracować tak aby mnie od razu zauważono”.

Hasło „*Myśl globalnie, działaj lokalnie*” zmieniło obecnie formę i brzmi „*Myśl globalnie i działaj globalnie*”. Przyczynił się do tego rozwój cywilizacji, a głównie mediów społecznościowych. Bycie *on-line* umożliwia wszystko i wszystkim (bez większego wysiłku).

3. Nastolatek a portale społecznościowe

Bycie *on-line* dzisiaj, to bycie „obywatelem” (nie jednego, a często kilku jednocześnie) portali społecznościowych rozumianych jako *serwisy internetowe, które istnieją w oparciu o zgromadzoną wokół nich społeczność*.¹⁵⁶

Pierwsze portale tego rodzaju zaczęły funkcjonować w latach '90 w Stanach Zjednoczonych. Początkowo nie były popularne ze względu na brak dostępu do nowych technologii (komputerów i Internetu). Zachodzące zmiany techniczne, w szczególności łatwiejszy dostęp do Internetu doprowadziły do kresu lat '90, a początku nowej ery, określanej wręcz „erą *on-line*”.

156

<http://prezi.com>, 12.11.2012.

W 1999 roku w Wielkiej Brytanii powstał Epinions.com – portal funkcjonujący w sposób zbliżony do portalu Google+, który został uruchomiony w 2011 roku. W 2005 roku powstaje kolejny portal społecznościowy – *MySpace*.

W 2006 r. powstał pierwszy polski portal - *nasza-klasa* (obecnie *nk.pl*),¹⁵⁷ wzorowany na kanadyjskim *Classmates.com*. Jego pojawienie się w sieci, uznawane jest za ogromny przełom w dziedzinie tworzenia polskich sieci społecznościowych. Celem serwisu jest wspieranie idei odnawiania znajomości szkolnych sprzed lat. Ze względu na dynamicznie wzrastającą ilość nowych portali społecznościowych, strona *nk.pl* zaczęła tracić na popularności, jakkolwiek twórcy pomysłu starają się przeciwdziałać spadkowi zainteresowania poprzez wprowadzanie nowych funkcjonalności.¹⁵⁸

Podobny los spotkał portal *MySpace* – niegdyś najpopularniejszy portal społecznościowy w Stanach Zjednoczonych. Musiał ustąpić miejsca „silniejszym” i przekształcił się w portal muzyczno-rozrywkowy. Obecnie jest popularny wśród fanów muzyki, którzy czerpią stamtąd informację na temat ostatnich wydarzeń muzycznych, wymieniają poglądy, organizują liczne spotkania.¹⁵⁹

W 2006 r. w sieci zaistniał *Twitter*,¹⁶⁰ który do dnia dzisiejszego jest bardzo popularny i powszechnie rozponawalny.¹⁶¹ Serwis umożliwiający mikroblogowanie w postaci tzw. *tweetów* jest niezwykle popularny w Ameryce Północnej (w szczególności w Stanach Zjednoczonych) oraz Europie. Codzienne *tweety* są krótkimi,

---

157

<http://nk.pl>, 12.11.2012.

158

Tamże.

159

<http://www.myspace.com>, 12.11.2012.

160

<https://twitter.com>, 12.11.2012.

161

Między innymi ze względu na charakterystyczne logo przedstawiające niebieskiego ptaszka.

nieprzekraczającymi 140 znaków wiadomościami tekstowymi, wyświetlanymi na stronie użytkownika oraz udostępniane znajomym. Portal ten jednak nie zdobył w Polsce takiej popularności jak Facebook.¹⁶²

Ten ostatni portal zaistniał w 2007 r. i jest obecnie uznawany „guru” wszystkich portali.¹⁶³ Posiada on wiele innowacyjnych funkcji, które są nieustannie rozwijane. Użytkownicy zapraszają się wzajemnie prześcigając się w liczbie znajomych i zraszając się w określone grupy. Serwis umożliwia umieszczani: zdjęć, informacji o różnej długości dłuższych, pozwala wyrażać opinię, komentować i „lajkować” wszystko, co zyska aprobatę. Możliwości strony są właściwie nieograniczone – istnieje możliwość korzystania z różnorodnych aplikacji (od gier, po kalendarze urodzin włącznie¹⁶⁴).

Wpływ portali społecznościowych na nastolatków wydaje się być zjawiskiem nieuniknionym. Formułowane są śmiałe tezy dotyczące ich wpływu na człowieka – wskazuje się bowiem, że wielofunkcyjność portalu wpływa na uzależnienie młodego człowieka od Internetu.

Uzależnienie, zgodnie z wytycznymi Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) to psychiczny i fizyczny stan, wynikający z interakcji między żywym organizmem, a substancją chemiczną, który charakteryzuje się zmianami i reakcjami takimi jak: konieczność przyjmowania danej substancji w sposób ciągły lub okresowy, w celu doświadczenia jej wpływu na psychikę lub by uniknąć objawów towarzyszących brakowi tej substancji¹⁶⁵. Specjaliści alarmują - współcześnie liczba uzależnień znacznie wzrosła. Słusznie wskazuje się bowiem, że uzależnienić można się nie tylko od alkoholu czy narkotyków. Jak wskazuje E. Wysocka, coraz częściej pojawia się seksoholizm,

---

162

<https://twitter.com>, 21.11.2012.

163

<http://wikipedia.pl>, 12.11.2012.

164

<http://www.facebook.com>, 12.11.2012.

165

<http://www.who.int>, 12.11.2012.

pracoholizm, kupnoholizm, jak i siecioholizm¹⁶⁶. Nadaktywna działalność na portalach społecznościowych jest socjomanią internetową, czyli uzależnieniem od internetowych kontaktów społecznych.¹⁶⁷

Na uwagę zasługuje fakt, że żadna z witryn o charakterze społecznościowym nie jest szkodliwa sama w sobie, jednakże mnogość ich możliwości i atrakcyjność powodują, że coraz więcej młodych ludzi zaczyna ich nadużywać, tym samym zaburzając równowagę między światem realnym, a wirtualnym.

Wśród źródeł zaistnienia tego typu problemów u nastolatków wymienia się m.in. brak czasu ze strony rodziców. Młody człowiek odczuwa wzmożoną potrzebę rozmowy ze „znaczącymi dorosłymi”. Z uwagi na pęd życia i potrzebę podnoszenia jego standardów rodzice, opiekunowie koncentrują się na pracy, tym samym zostawiając młodego człowieka samemu sobie. Portal stanowi w tej sytuacji formę ucieczki. Ze względu na brak zewnętrznych objawów uzależnienia (spokój, opanowanie, dobre zachowanie), rodzice nie zdają sobie sprawy z problemu, ciesząc się, że dziecko nie sprawia problemów wychowawczych. Osamotnienie wśród młodych to plaga XXI wieku. Niedostrzegalni w *realu*, przemykają w tłumie anonimowych ludzi, by wrócić do domu i znaleźć ujście wśród niezliczonej ilości znajomych, którzy nadal pozostają nieznanymi. Przyjmuje się, że średnio użytkownik facebooka ma ok. 130 znajomych,¹⁶⁸ niemniej liczby te potrafią być dużo wyższe, a komunikacja między poszczególnymi znajomymi nie przebiega w równie intensywny sposób.

Anonimowość i możliwość wyrażania siebie, kreowanie siebie takim jakim by się chciało być, a się nie jest w rzeczywistości są pokusą dla młodych *outsider'ów*. Wyznacznikiem jest ilość *złajkowanych*, zaakceptowanych postów. Warto zwrócić uwagę na chęć identyfikowania się z grupą – natolatkiem, użytkownicy portalów

---

166

E. Wysocka, *Diagnoza w resocjalizacji*, Warszawa 2008.

167

<http://wspolczesna-mlodziez-i-jej-problemy.blogspot.com/>, 12.11.2012.

168

<http://socialpress.pl>, 12.11.2012.

społecznościowych kreują podobny styl, słuchają tej samej muzyki, co ma na celu odnalezienie swojej tożsamości. Naśladowanie siebie nawzajem występuje w różnych grupach społecznych.

W przedstawionych sytuacjach istotą zjawiska jest chęć zyskania akceptacji. Przebywanie w stworzonej grupie umożliwia młodym ludziom zaistnienie w społeczeństwie. Obie grupy – zarówno ta, która szuka akceptacji jak i ta, która już ją posiada, spotyka się na portalu społecznościowym. Wielu młodych indywidualistów, którzy nie znajdując zrozumienia w otoczeniu realnym, doskonale znajduje się w społeczności wirtualnej. Nastolatki łączą się w grupy, tworzą strony zainteresowań, stając się dla siebie bardzo ważni. Chęć stałego kontaktu z innymi wyzwala konieczność ciągłego zaglądania na profil. Portale społecznościowe stają się głównym źródłem kontaktów oraz miejscem zabaw. Młody człowiek poświęca na nie co raz więcej czasu (tego wymaga od niego „gra”, „informacja”, „quiz” itp.).

Uzależnienie od portali społecznościowych (i społeczności internetowych) występuje coraz częściej. Wśród objawów uzależnienia wymienić należy takie, które mają charakter fizyczny (ból głowy, pleców, pogorszenie się ostrości widzenia, zaburzenia kontroli popędów, zaburzenia koncentracji uwagi, nadpobudliwość, wybuchowość, bezsenność) oraz psychiczny (w postaci zaburzeń) m.in. nerwowość wywołana silnym zaangażowaniem emocjonalnym, zaburzenia w relacjach z innymi.

Od maja 2013 roku uzależnienie od Internetu zostanie wpisane do oficjalnej klasyfikacji zaburzeń psychicznych Amerykańskiego Towarzystwa Psychiatrycznego "Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders"¹⁶⁹. Jest to istotna zmiana, która pozwoli opracować działania profilaktyczne oraz sposoby pracy z osobą uzależnioną.

Zjawisko uzależnienia od portali społecznościowych, jest zjawiskiem stosunkowo świeżym, w związku z czym brak badań, które określiłyby liczbę nastolatków uzależnionych. Istotnym problemem jest fakt, że zjawisko nie zaistniało jeszcze w szerokiej świadomości społeczeństwa. W październiku 2013 r. Internet Standard

---

169

http://polish.ruvr.ru/2012_10_06/90371232/, 18.11.2012.

opublikował wyniki badań, z których wynika iż sam „facebook posiada już ponad miliard użytkowników, co oznacza, że co siódmy mieszkaniec naszego globu posiada swój profil. Przez prawie cztery lata swojej działalności (od lutego 2009) Facebook cały czas rósł. Od tamtego czasu ponad 1,13 biliona razy kliknięto przycisk like, który stał się nieodłącznym elementem sieci. Zawarto ponad 140 miliardów znajomości i wrzucono 219 miliardów zdjęć (wyłączając te, które zostały skasowane). Od czasów uruchomienia aplikacji do słuchania muzyki, odsłuchano na niej ponad 62 miliardy piosenek, co daje około 210 tys. lat ciągłego dźwięku”¹⁷⁰.

Istotnym problemem jest kwestia skutecznej ochrony młodych ludzi przed treściami pojawiającymi się na portalu. Obecne standardy nie poowalają osobie poniżej 13 roku życia na rejestrację, jakkolwiek z technicznego punktu widzenia, ograniczenie to nie ztsanowi przeszkody dla młodych ludzi. Zazwyczaj muszą oni po prostu wpisać odpowiednią datę urodzenia w trakcie rejestracji konta.

4. Podsumowanie

Rośnie liczba nastoletnich użytkowników portali społecznościowych. Zamiast wyjść z domu i spotkać się ze znajomymi, wolą być „on-line na *facebook'u*”. Choć nie ma grup pomocowych typu „AA” dla uzależnionych od portali społecznościowych i Internetu, to problem zaczyna się stawać coraz bardziej zauważalny. Wpisanie nowej choroby do *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders* być może sprawi, że młodzi ludzie będą mogli znaleźć odpowiednią pomoc¹⁷¹.

170

<http://www.internetstandard.pl> , 12.11.2012.

171

http://www.findingstone.com/services/tests/_onlineaddictiontest.htm , 12.11.2012.

<http://www.netaddiction.com/>, 12.11.2012.

<http://psychcentral.com/netaddiction/>, 12.11.2012.

STRESZCZENIE

Autorki w artykule przybliżają problem uzależnienia nastolatków od Social Mediów. Poprzez zdefiniowanie podstawowych zagadnień tematu: adolescencji, portali społecznościowych oraz socjomanii społecznościowej, dochodzą do przyczyn i skutków, jakie owo uzależnienie ze sobą niesie.

SUMMARY

The authors focus on the problem of the teenage social media addiction. They analyse causes and consequences of the problem mentioned above by defining such terms as adolescence, the social network and the Internet addiction disorder.